

Enskilt avlopp inte största miljöboven

HAVSMILJÖ Tyvärr kan vi inte rädda Östersjön genom att punktmarkera de enskilda avloppen. Vi måste se till att utsläppen av fosfor minskar på riktigt – och att vi försöker vara kostnadseffektiva när vi räddar havsmiljön, skriver Anna Werner, Villaägarnas Riksförbund.

Hur ska vi klara av att rädda Östersjön från övergödning? Det behövs krafttag. Tillförseln är över 30 000 ton fosfor per år. Havsbottenen dör. Just nu är det populära svaret att vi måste ta itu med de enskilda avloppen.

Ja, många av landets knappt 700 000 enskilda avlopp är verkligen undermåliga. De svenska enskilda avloppen släpper ut 295 ton fosfor i markerna, varav en del (det som inte marken lyckas rena) kommer att nå Östersjön. Men det är märkligt nog inte därför som avloppen måste åtgärdas, utan det är av hälsoskäl. För ingen ska behöva ha grannens smutsiga avloppsvatten i sin dricksvattenbrunn.

Nej, tyvärr kan vi inte rädda Östersjön genom att punktmarkera de enskilda avloppen. Vi måste se till att utsläppen av fosfor minskar på riktigt, det vill säga angripa fosforkällor som utgör mer än 1 procent av de totala utsläppen. Man räknar med att drygt 60 000 kvadratkilometer av Östersjöns botten är död. I det sammanhanget är utsläppen från svenska enskilda avlopp försumbara.

Dagens överdrivet tuffa miljökrav på enskilda avlopp gör att många fastighetsägare verkar ha gett upp idén om att åtgärda sitt avlopp. Det är nämligen hårda krav på reduktion inte bara av bakterier och virus (av befogade hälsoskäl), utan även på fosfor och kväve (av ofta obefogade miljöskäl).

Om ett år ska regeringen vara klar med nya "kostnadseffektiva författningsförslag" för enskilda avlopp. En möjlighet finns därmed att rätta till skevhet i regelverket och se till så att åtgärdstakten ökar.

Här kommer därför en crash course till regeringen på vilka problem den har att förhålla sig till:

- Arbete uppströms måste premieras. Tungmetaller och syntetiska ämnen som inte kan tas om hand (i vare sig kommunala reningsverk eller enskilda avlopp) måste fasas ur kretsloppet. På samma sätt måste regelverket styra från användning av fällningsmedel i avloppshanteringen, åtminstone så länge vi inte kan garantera att fällningsmedlet i sig är rent och ofarligt.

- Kravet på rening av fosfor och kväve bör tas bort i alla de områden där de inte utgör något problem, till exempel i alla områden där marker och sjöar är

näringsfattiga. Då kommer många av landets småhusägare kunna välja billigare reningsteknik och åtgärdstakten öka.

- Kostnadseffektivitet. Vid konstaterat övergödda sjöar ska reduktionskrav ställas på fosfor och kväve, men miljönyttan måste vara färdigutredd och tydlig. Annars urholkas förtroendet för regelverket. Dessutom måste kraven – precis som direktivet till utredningen ju kräver – vara kostnadseffektiva. Det finns många sätt att reducera mängden fosfor (och kväve) i Östersjön, men få sätt är så dyra som att gå via uppgradering av enskilda avloppsanläggningar.

”

Kraven får inte vara högre på enskilda avlopp än på kommunala reningsverk.

- Kraven på privatpersoner måste vara rimliga. Utkrävda investeringar bör stå i proportion till fastighetens värde och hushållets inkomster. Det finns redan möjligheter till uppskjutande av åtgärder om miljönyttan med åtgärden är ringa, men man är beroende av kommunens godtycke. Det behövs ett starkare skydd för den enskilde.

- Den kostnad som staten kräver ett hushåll på måste stå i relation till hushållets potentiella fara för miljön. Ett fritidshus som används några veckor per år bör inte ha samma krav på sig som en mindre biltvätt, vilket är fallet i dag.

- Kvantitativa krav måste gå att mäta. I dag är reduktionskraven uttryckta i procent, till exempel ska vid hög skyddsnivå 90 procent av fosfor renas. För att kontrollera om detta krav uppfylls måste man mäta fosforhalt i både in- och utgående vatten, vilket aldrig görs. I de kommunala reningsverken uttrycks kraven i stället som ett högsta antal gram förorening per liter avloppsvatten (så kallade resthalter). Att bara gå över till denna typ av snedvridande krav även för enskilda avlopp vore att ge upp helt. Kraven måste ställas på det som ska begränsas. I ett område där fosfor är ett miljö-

Den kostnad som staten kräver ett hushåll på måste stå i relation till hushållets potentiella fara för miljön. Ett fritidshus som används några veckor per år bör inte ha samma krav på sig som en mindre biltvätt, vilket är fallet i dag, skriver Anna Werner. FOTO: CHRISTINE OLSSON/TT

problem, bör kravet ställas som högsta antal kilogram fosfor per år. Och går ingenting att mäta, bör kraven ställas på den tekniska utformningen i stället (som i det gamla regelverket).

- Någon typ av märkning av produkterna vörd namnet måste till. I dag finns endast en slapp CE-märkning utan prestandakrav på rening. Många småhusägare har tyvärr fått erfara hur investeringen på 100 000 kronor lett till sämre rening.

- Kraven får inte vara högre på enskilda avlopp än på kommunala reningsverk. Anledningen? Enskilda avlopp har tydliga fördelar jämfört med de kommunala reningsverken, till exempel att de är småskaliga och ger möjlighet till lokala kretslopp.

- Kraven får inte motverka vattensnål teknik eftersom det i grunden är fel med vattenburna system för avloppshantering.

Allt detta måste ett uppdaterat regelverk ta hänsyn till. Vissa avvägningar är lättare än andra. Viktigast är att folk har möjlighet att bo kvar med rimliga villkor och att vi försöker vara kostnadseffektiva när vi räddar Östersjön och Västerhavet.

ANNA WERNER

samhällspolitisk analytiker
Villaägarnas Riksförbund

